

De kans dat een pleger van **huiselijk geweld** te maken krijgt met een huisverbod, wordt sterk beïnvloed door een aantal regionale beleidskeuzes. Dat stellen onderzoekers *Katrien de Vaan* en *Ad Schreijenberg*. Zij waren betrokken bij de landelijke **procesevaluatie** van de **Wet tijdelijk huisverbod**, in opdracht van het WODC. De invoering van deze wet, twee jaar geleden, heeft voor alle betrokken partijen een intensieve tijdsbesteding met zich meegebracht. Gemeenten hebben echter de ruimte om hier zelf **invulling** aan te geven.

Drie keuzes bepalen het verloop en effect

DE GEMEENTELIJKE INVULLING VAN HET HUISVERBOD

door Katrien de Vaan en Ad Schreijenberg

Beiden zijn werkzaam als onderzoeker bij Regioplan
Beleidsonderzoek.

Op 1 januari 2009 trad de Wet tijdelijk huisverbod in werking. Inmiddels is ruime ervaring met de uitvoering van de wet opgedaan. Deze ervaringen zijn opgetekend in de procesevaluatie van de wet, uitgevoerd door Regioplan in 2010. Dit artikel gaat in op de keuzes die gemeenten in het kader van deze wet maken en de gevolgen daarvan. Daarbij wordt aandacht besteed aan mogelijkheden om te komen tot een optimale inzet van het huisverbod.

De Wet tijdelijk huisverbod geeft burgemeesters de bevoegdheid om een huisverbod op te leggen aan iemand van wie een dreiging van huiselijk geweld uitgaat. Het huisverbod houdt in dat diegene zijn of haar eigen woning gedurende een periode van tien dagen niet mag betreden. Daarnaast brengt het huisverbod een contactverbod met zich mee. Het doel van de wet is om, door de oplegging van een huisverbod, slachtoffers van huiselijk geweld rust te geven en de dreiging van herhaling van het geweld weg te nemen. Ook moet het huisverbod aan de uithuisgeplaatste duidelijk maken dat de samenleving het geweld niet accepteert. Gedurende het huisverbod moet hulpverlening voor alle betrokkenen op gang komen. Als de dreiging van huiselijk geweld na tien dagen niet is geweken, kan de burgemeester besluiten het huisverbod te verlengen tot maximaal 28 dagen.

TOEGEVOEGDE WAARDE

De toegevoegde waarde van het huisverbod, ten opzichte van de aanpak van huiselijk geweld, ligt in de mogelijkheid op te kunnen treden in situaties waarin wel sprake is van een dreigende situatie, maar (nog) niet van concreet geweld. Dit vormde een belangrijke aanleiding voor de wet. Daarnaast biedt de intensieve hulpverlening die met het huisverbod gepaard gaat, een belangrijke

GOOD PRACTICE

Een aantal gemeenten stuurt actief aan op het opleggen van huisverboden in reactie op signalen van andere organisaties dan de politie. De gemeenten Vlaardingen en Maassluis zochten bijvoorbeeld begin dit jaar de publiciteit met huisverboden die waren opgelegd naar aanleiding van meldingen vanuit het Steunpunt Huiselijk Geweld. Het betrof casussen waarin wel sprake was van geweld en een dreigende situatie, maar waarin geen aanleiding bestond om in een strafrechtelijk kader in te grijpen. Door een huisverbod op te leggen, werd het op gang brengen van hulpverlening geforceerd. De politie was wel betrokken bij het opleggen van de huisverboden. Een deel van het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG), waarmee beoordeeld wordt of een situatie huisverbodwaardig is, werd ingevuld door de politie, het andere deel door de crisisdienst van het maatschappelijk werk.

meerwaarde. Het eerste punt komt in de uitvoering van het huisverbod niet goed uit de verf. Het preventief opleggen van huisverboden, dat wil zeggen opleggen van een huisverbod voordat daadwerkelijk geweld heeft plaatsgevonden, gebeurt nauwelijks. Ruim tachtig procent van de huisverboden valt samen met een strafrechtelijk traject. Er zijn bovendien indicaties dat het huisverbod wordt opgelegd in relatief ernstige situaties van huiselijk geweld. Vaker dan plegers van huiselijk geweld in het algemeen, hebben uithuisgeplaatsten een strafblad en verslavingsproblemen.

>>

Huisverboden zijn meestal onderdeel van een strafrechtelijk traject. Als preventief middel, voordat er geweld is gepleegd, komen ze weinig voor / foto: Inge van Mill.

VERMINDERING TIJDSBESTEDING

Op verschillende manieren kan worden voorkomen dat een huisverbod niet wordt opgelegd vanwege de grote tijdsbesteding die het met zich meebrengt.

Twee voorbeelden hiervan zijn:

1. Het invoeren van speciale piketdiensten voor het huisverbod. Een hulpofficier van justitie die huisverboddienst heeft, kan daar dan altijd prioriteit aan geven.
2. De hulpverlening laten helpen bij het invullen van het RiHG. Dit staat ook wel bekend als het 'Rotterdamse model'. De agenten die bij een melding ter plaatse gaan, vullen het deel in over het incident en antecedenten. De hulpverlening vult het deel in over gezinsachtergronden. Samen gaat deze informatie naar de hulpofficier. Die neemt op basis daarvan, na het eventueel aanvullend horen van betrokkenen, het besluit het huisverbod al dan niet op te leggen. De Raad van Korpschefs wil dit model graag overnemen. Dat betekent wel dat hier 24 uur per dag hulpverlening voor inzetbaar moet zijn. Dat is nu lang niet in alle gemeenten het geval. Deze werkwijze kost de gemeenten extra geld.

KEUZES

Bij de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod worden op een aantal terreinen keuzes gemaakt. Deze hebben invloed op de kans dat iemand in een bepaalde regio te maken krijgt met een huisverbod, ook beïnvloeden zij het verloop en effect van de maatregel. Het betreft de werkwijze van de politie,

de interventie op het moment van crisis en de wijze waarop wordt omgegaan met een zinsnede uit de wet over 'anders dan incidenteel' verblijf. Het huisverbod leidt tot veel werk voor de politie. Intern onderzoek van de politie heeft laten zien dat de uitvoering van het huisverbod de politie gemiddeld zes en een half uur kost. Vijf uur en een kwartier daarvan zijn voor rekening van de hulpofficier van justitie. Hoewel de politie zelf aangeeft dat dit geen reden is om minder huisverboden op te leggen, kan het daar in de praktijk wel op neerkomen; de hulpofficieren moeten kiezen waar zij hun tijd aan besteden. Een tijdsbesparende herinrichting van het werkproces zou er toe kunnen leiden dat er vaker huisverboden worden opgelegd.

Naarmate de tijd vordert, relativeren betrokkenen het voorval vaker

Een andere mogelijkheid is om ervoor te kiezen om 's nachts, wanneer er toch al een hoge druk op de capaciteit van de hulpofficieren is, geen huisverboden op te leggen. De pleger wordt dan aangehouden en de risicotaxatie met het oog op het huisverbod wordt dan de volgende ochtend uitgevoerd, wanneer er meer bezetting op het bureau is. Dit gebeurt in verschillende politieregio's. Deze werkwijze is echter niet optimaal, omdat dit ertoe leidt dat het crisismoment niet kan worden benut door de hulpverlening.

CRISISMOMENT

Uit de procesevaluatie blijkt dat betrokkenen tijdens het crisismoment vaak meer open staan voor hulpverlening. Dat levert een meerwaarde op. De ervaring van hulpverleners is dat naarmate de tijd vordert, betrokkenen het voorval vaker relativeren en een meer gesloten houding aannemen ten opzichte van buitenstaanders. Hulpverleners

kunnen bovendien direct na de crisis informatie vergaren die nadien niet meer beschikbaar is (bijvoorbeeld waarnemen hoe de woning eruitziet). Hoe snel hulpverleners ter plaatse zijn, hangt af van de beschikbaarheid van een crisisdienst en of de hulpverleners van die crisisdienst ook daadwerkelijk tijdens de crisis komen. Het opleggen van huisverboden kan veel tijd in beslag nemen. Zelfs als een crisisdienst direct na oplegging van het huisverbod ter plaatse komt, kan de crisis al geruime tijd voorbij zijn, zeker wanneer de politie 's nachts geen huisverboden oplegt. Een good practice in dit kader, die inmiddels in meerdere regio's wordt toegepast, is dat een crisisdienst van de hulpverlening of een casemanager tegelijk met de hulpofficieren ter plaatse komt. Deze observeert dan de situatie en voert een eerste gesprek met de uithuisgeplaatste en de achterblijvers. Dat gebeurt in het Rotterdamse model, maar bijvoorbeeld ook in Amsterdam en in Midden- en Noord-Limburg.

ANDERS DAN INCIDENTEEL

In de wettelijke definitie van het huisverbod is sprake van een verbod tot betreding van een woning waarin de uithuisgeplaatste woont of *anders dan incidenteel* verblijft. Deze laatste zinsnede voorziet erin dat aan iemand die slechts een gedeelte van de week bij diens partner verblijft toch een huisverbod kan worden opgelegd. In de praktijk wordt hier echter verschillend mee omgegaan: sommige gemeenten vinden de zinsnede zo onduidelijk dat het huisverbod alleen wordt toegepast wanneer de betrokkenen daadwerkelijk samenwonen. Maar het komt ook voor dat huisverboden worden opgelegd wanneer er ook maar enigszins sprake is van structureel bezoek van de uithuisgeplaatste aan het huis van de achterblijver(s).

Het moge duidelijk zijn dat het huisverbod niet dient te worden toegepast in situaties waarvoor het niet bedoeld is. Wanneer ex- of niet samenwonende partners regelmatig bij elkaar over de vloer komen, kan er echter sprake zijn van 'meer dan incidenteel verblijf'. Als de aanwezigheid van de geweldpleger dan een gevaar betekent voor de veiligheid van de

andere bewoners van de woning, kan dat voldoende grond zijn voor een huisverbod; dus ook als de pleger officieel niet op dat adres woonachtig is. Of de rechter deze zinsnede uit de wet ook zo interpreteert, is overigens onduidelijk. Gerechtelijke uitspraken over de Wet tijdelijk huisverbod in dit kader zijn schaars en komen niet geheel overeen.

Er zijn al signalen dat huisverboden (potentieel) gewelddadige situaties kunnen doorbreken

EFFECTEVALUATIE

De Wet tijdelijk huisverbod beoogt huiselijk geweld te verminderen. Pas over enkele jaren zal worden vastgesteld of dat inderdaad het geval is. Een effectevaluatie hiertoe wordt de komende twee jaar uitgevoerd. Er zijn op dit moment echter al signalen dat huisverboden (potentieel) gewelddadige situaties kunnen doorbreken, wat een eerste stap is in het verminderen van het geweld. Hoe optimaal gemeenten gebruikmaken van de mogelijkheden die het huisverbod biedt, hangt onder andere af van de manier waarop zij omgaan met de keuzes die in dit artikel zijn beschreven. <<

ONDERZOEK

Procevaluatie Wet tijdelijk huisverbod, A. Schreijenberg., K.B.M. de Vaan, M.C. Vanoni, G.H.J. Homburg, Den Haag: WODC (2010). De publicatie is te downloaden via: www.wodc.nl.